

Petőfinek szüksége van. Vonzó, gyengéd és kedves teremtés, akit még jobban meglágyít az anyaság közelgő élménye. Csakhogy Szendrey Júlia - az, aki Petőfi társa volt! - ismereteink szerint merészebb, intellektuálisabb, eszményeiben modernebb, még a haját is levágatta. Jellemző a színpadi figura áthangolására, hogy még egy dicsérő kritika is Júlia „bűbájos szűkszavúságát” dicséri. Igaz, hogy a szerep szűkszavúságáért az író felel, de azért, hogy Szendrey júliát „bűbájosnak” láthatja valaki - mégis Meszléry Judit szerepfelfogása hibáztatható.

A mellékalakok galériája mindössze két hálásabb szerepet kínált. Dobák Lajosnak jutott az egyik: Bankós Károlyé és Kenderesi Tibornak a másik: az öreg paraszté. Igaz, nekik nem kellett a Petőfiékéhez hasonló nehézségekkel megküzdeni, és jobban támaszkodhattak a színpadi analógiákra. Ez azonban nem csökkenti teljesítményük értékét. Kenderesi egy tömbből faragott, mélyen átélt öreg Szócs bácsija mintha a *Fáklya-láng* Józsa Mihályának testvére lenne: érzelmeket ébreszt, anélkül, hogy érzelmes lenne.

Hozzászólás a „Mit bír el egy dráma?” című cikkünkhöz

Földes Anna a SZÍNHÁZ 1973. áprilisi számában *Mit bír el egy dráma?* című bírálatában többek között a következőket írja: Idézem: „Sem filozófusnak, sem matematikusnak nem kell ahhoz lenni, hogy a nézőtérben ülő diák, ha a magyar órán nem tette volna meg, az előadás szünetében kiszámítsa: Petőfi, aki ma 150 esztendő, 1823-ban született, és így a dráma megírásakor, 1845/46 fordulóján, ha fiatal volt is, nem lehetett 19 éves. Nem tennék szóvá ezt a pontatlanságot, ha sajtóhibát, illetve sajtó-

* Földes Anna a *Tigris és hiéna* műsorfüzetének következő szavaihoz fűzte idézett kommentárját: „a tizenkilenc éves Petőfi darabjához zenei aláfestésül, a Petőfi-versek előadásához önkéntelenül kínálja magát a mai tizenkilenc évesek folklórra támaszkodó ritmusvilága.” (Szerk.)

Bakó József díszlete magán viseli a dráma kettősségét: modern jelzésrendszert a hagyományos interieurteremtés kellékeivel egyeztetve össze, s ezáltal alighanem minden nézőben ambivalens érzeteket kelt. Nekünk a játéktér modern, elvontabb, jelzésrendszerű elemei tetszetek jobban, és azt sajnáltuk, hogy nem ehhez komponálta Bakó József a Petőfi-lakás berendezését is.

Önmagát szemelte ki versenytársul élete során Illyés Gyula. Hihetetlen merészség - erre csak illyési talentummal érdemes vállalkozni. . . . Mert az örökös perújítás nemcsak azt jelenti, amiről nyilatkozatokban, kommentárokból szólt a szerző, hogy korábbi vállalkozásait megpróbálja még egyszer véghezvinni, az előbbinél jobb eredménnyel, hanem azt is -- amiről csak drámái vallanak. Hogy régi hőseivel újat s új módon kíván mondani.

A Katona József után félbemaradt drámai hagyomány kései folytatása, nemzeti drámairodalomunk meg nem született múltjának teremtő rekonstrukciója után - a jelen drámai kérdéseire keresi a választ.

hibákat gyaníthatnánk mögötte. Itt azonban többről van szó: egy koncepció kedvéért megerőszkolt (sic) irodalomtörténeti tényről, amely éppen az évforduló idején az ünneplő ifjúság körében megbocsáthatatlan.*

Petőfi a körszínházban című könyvemben a darab születésének idejéről ez olvasható: „1846. január 1-én adják hírül a korabeli lapok, hogy Szalkszentmártonban Petőfi új drámáján dolgozik. 1846. január 1-z-én a darabot előadásra fogadja el a Nemzeti Színház választmánya. Márciusra, a tavaszi vásár idejére tűzték ki a bemutatót.”

A mostani *Tigris* és hiéna-felújítás előtt valóban elkerülte a figyelmemet e komoly pontatlanság, és elmulasztottam e téves adat időbeni helyreigazítását. Erről van szó, és nem többről. Az a feltételezés, hogy szándékosan akartam félrevezetni a 150 éves évfordulót ünneplő színházba járó fiatalságot, rendezői elképzelésem jobb elfogadtatásáért, enyhén szólva becsületbe vágó megállapítás és megbocsáthatatlan kritikus magatartás.

Kazimir Károly

ALMÁSI MIKLÓS

A versenylő halála

A Mikroszkóp Színpad már második modern, klasszikussá érett játékát viszi sikerre: a *Csendesek, a hajnalok* után most Csingiz Ajtmatov világhírű regényének dramatizált változatával, *11 versenylő* halálával lepi meg nézőit. S tegyük mindjárt hozzá: a publikum nem bánja meg, hogy ezúttal nem a harsány kacagás várja a százszemélyes nézőtérben. Pedig a szöveg, a kisregény sokrétű költőisége nehezen adta meg magát Komlós János dramatizáló munkájának. Olyan írás ez, melyben a cselekményt, a világképet valami csipkefinom líra fonja át meg át: az ember és természet szelíd, egyszerű kapcsolatának hangulata, a pásztorok, csikósok, hegyi emberek természetes világának olykor megkapóan naiv, máskor tragikusan komor képe, s ez a lírai hangulat akkor is jelen van a regényben, mikor a cselekmény sodrása keserű konfliktusokba rántja a szereplőket. Mert a történetnek nemcsak apropója a ló, a csodálatos tulajdonságokkal rendelkező versenyparipa, Gülszári. Tanabaj, a csikós vele éli le életét: ténylegesen, mi-közben felneveli a lovat, majd képzeletben, miután elvették tőle, másnak ajándékozták a nagyszerű állatot, s végül újra vele, miután kiöregedett, s már nem kellett senkinek. Ember és állat tükörjátéka ez: Tanabaj a lóval beszélgetve, neki --mint néma társnak - panaszkodva mondja fel életét, kudarcait és örömeit, vissza-tekintve közös életükre, mintha a ló pályafutásában mint tükörben láthatná viszont saját életfonalát.

Egy ember élete sokféle vetületből szövődik: voltaképp mindenki felé más és más arcunkat mutatjuk, többnyire engedelmességgel bizonyos elvárásoknak, alkalmazkodva szerepünkhöz, melyet viszont másokhoz való viszonyunk ír elő. Egyetlen kivétel: a természethez való viszonyunk. Itt nem kényszerülünk arra, hogy erőszakot tegyünk saját lényegünkön. Ez a viszony az őszinteség egyik formája: a táj magányában felesleges az önkendőzés, természeti jelenségekkel szemben pedig nevetséges erőlködés lenne. A mi civilizáció átszötte életünk-